

Національна академія наук України
Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного
(ІМВ НАНУ)

03143, м. Київ, вул. Академіка Заболотного, 154
тел.: +38 044 526 1179

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту мікробіології
і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАНУ,
академік НАН України
Микола СПИВАК
1 вересня 20 25 р.

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК03 «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

що викладається в межах ОП Мікробіологія, ОП Вірусологія, ОП
Біотехнологія галузі знань 091- Біологія (Е Природничі науки, математика та
статистика) за спеціальністю 091 Біологія та біохімія (Е1 Біологія та біохімія)
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобувачів

Силабус обговорено та ухвалено на засіданні Вченої ради
Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України
(протокол № 8 від 26.08.2025 р.)

Київ 2025

**Силабус навчальної дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Рівень вищої освіти	Третій (доктор філософії) освітньо-науковий
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна обов'язкової компоненти з циклу професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / загальна кількість годин	2 кредити / 60 годин
Галузь знань, шифр, назва спеціальності та спеціалізації	09 Біологія (Е Природничі науки, математика та статистика), 091 Біологія та біохімія (Е1 Біологія та біохімія)
Час і місце проведення навчальної дисципліни Адреса викладання курсу	1-й рік навчання, 2-й семестр Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАНУ, актова зала ІМВ НАНУ, вул. Академіка Заболотного, 154, 03143, м. Київ
Відділ, за яким закріплена навчальна дисципліна	Лабораторія інновацій та трансферу технологій
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет навчання)	Теоретичні основи та принципи загальної методології наукової творчості; вимоги до проведення наукових досліджень, їх планування, організації та реалізації; інструментарій наукових методів, що застосовуються під час дослідження складних біологічних систем, зокрема у галузях мікробіології та вірусології; правила оформлення результатів науково-дослідної роботи (статей, звітів, дисертацій, монографій); підходи до ефективної роботи з інформаційними ресурсами, бібліографічними базами даних і наукометричними платформами; система знань і практичних умінь, необхідних для здійснення пошукової, аналітичної та творчої діяльності під час виконання професійних і наукових завдань.

<p>Чому це цікаво / потрібно вивчати (мета)</p>	<p>Сформувати в аспірантів цілісне розуміння сутності, структури та логіки сучасної наукової діяльності, а також розвинути вміння кваліфіковано застосовувати сучасні методологічні підходи, принципи, методи й технології проведення досліджень у галузі біології, передусім мікробіології та вірусології. Особливий акцент зосереджено на опануванні практичних навичок планування, організації, виконання та представлення результатів досліджень відповідно до вимог академічної доброчесності та міжнародних стандартів наукової комунікації.</p>
<p>Чому можна навчитися (результати навчання)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Сутність, структуру та рівні методології науки, основні принципи наукового пізнання (системність, об'єктивність, відтворюваність, доказовість); ✓ основні етапи розвитку науки, зміну наукових парадигм та роль між- і трансдисциплінарних підходів у сучасній біології, мікробіології та вірусології; ✓ методологічні засади емпіричних і теоретичних досліджень у природничих науках, структуру наукового дослідження (проблема, мета, завдання, гіпотеза, методи, аналіз результатів); ✓ типи наукових досліджень (фундаментальні, прикладні, пошукові, експериментальні, міждисциплінарні) та їх значення для розвитку мікробіології й вірусології; ✓ етичні, правові та безпекові засади наукової діяльності, зокрема біоетику, біобезпеку, академічну доброчесність, принципи відкритої науки та FAIR-принципи до управління даними; ✓ основи наукового менеджменту та організації дослідницької діяльності (проекти, гранти, звітність, робота в наукових колективах і консорціумах); ✓ призначення та базові можливості провідних наукометричних платформ і баз даних (Scopus, Web of Science, PubMed, Google Scholar тощо) та основні наукометричні показники (h-index, Impact Factor, CiteScore, SJR тощо); ✓ принципи пошуку, відбору та систематизації наукової інформації, основи академічного письма (структура наукової статті, IMRaD-модель, правила цитування й оформлення бібліографії).
<p>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Коректно визначати об'єкт, предмет, мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження, обґрунтовувати його актуальність, новизну й очікуваний науковий внесок; ➤ планувати та організовувати оригінальне наукове дослідження в галузі біології, мікробіології або вірусології, розробляти дизайн експерименту, забезпечувати відтворюваність і надійність результатів; ➤ застосовувати сучасні методологічні, аналітичні й статистичні підходи до обробки експериментальних даних з використанням відповідного програмного забезпечення; ➤ інтегрувати дані й концепції з суміжних галузей (біохімія, геноміка, біоінформатика, біотехнологія тощо) при постановці та інтерпретації досліджень; ➤ дотримуватися етичних норм, принципів академічної доброчесності, вимог біобезпеки та чинного законодавства щодо інтелектуальної власності;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ здійснювати пошук, аналіз і систематизацію літератури у міжнародних базах даних та наукометричних платформах; використовувати бібліографічні менеджери (Mendeley, Zotero, EndNote) і цифрові ідентифікатори (ORCID тощо); ➤ орієнтуватися в сучасних цифрових інструментах і сервісах на основі штучного інтелекту (Semantic Scholar, ResearchRabbit, Elicit, ChatGPT-подібні системи) для пошуку та первинної аналітики наукової інформації з урахуванням етичних обмежень; ➤ готувати тексти наукових праць (статті, огляди, розділи дисертацій, грантові заявки, рецензії) з дотриманням вимог академічного письма та стандартів оформлення; ➤ презентувати результати досліджень у формі усних і постерних доповідей, мультимедійних презентацій, брати участь у наукових дискусіях, аргументовано відстоювати власні наукові позиції; ➤ формувати план-графік власного дослідження, здійснювати самооцінювання результативності наукової роботи, демонструвати автономність, відповідальність і дотримання професійних та етичних стандартів.
<p>Навчальна логістика</p>	<p>Зміст дисципліни: Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади сучасної науки. Тема 1. Наука як система знань і форма пізнавальної діяльності. Тема 2. Структура наукового пізнання та систематизація понять і категорій дослідження. Тема 3. Організація та представлення результатів наукових досліджень. Змістовний модуль 2. Система організації наукової діяльності. Тема 4. Інституційна структура науки та сучасні механізми її організації. Тема 5. Методологічні особливості сучасних наукових досліджень у мікробіології та вірусології. Тема 6. Інформаційні ресурси науки: пошук, систематизація та оформлення джерел при виконанні наукових досліджень і підготовці дисертації. Види занять: лекції, практичні заняття, семінари. Методи навчання: мультимедійні презентації. Форми навчання: денна.</p>
<p>Передреквізити</p>	<p>«Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1» «Філософія науки та культури»</p>
<p>Постреквізити</p>	<p>«Мікробіологія» «Вірусологія» «Мікробна біотехнологія» Дисципліни циклу вільного аспірантів</p>

<p>Інформаційне забезпечення з бібліотеки та електронної бібліотеки ІМВ НАНУ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бірта, Г.О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Г.О. Бірта, Ю.Г. Бурга. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 142 с. 2. Важинський, С.Е. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С.Е. Важинський, Т.І. Щербак. – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016. – 260 с. 3. Гуторов, О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О.І. Гуторов. – Харків : ХНАУ, 2017. – 272 с. 4. Дзьобань, О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень : навч. посіб. для аспірантів / О.П. Дзьобань. – Київ; Одеса : Фенікс, 2025. – 284 с. 5. Методологія наукових досліджень в медицині : навч. посіб. / за ред. П.Г. Кравчуна, В.Д. Бабаджана, В.В. М'ясоєдова. – Харків : ХНМУ, 2020. – 260 с. 6. Краус, Н.М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. / Н. М. Краус. – Полтава : Оріяна, 2012. – 183 с. 7. Крушельницька, О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О.В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2006. – 206 с. 8. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко [та ін.] ; за ред. І. С. Добронравової, О.В. Руденко. – Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2018. – 607 с. 9. Методологія та організація наукових досліджень : підручник / Б. І. Мокін, О.Б. Мокін., В.Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2023. – 230 с. 10. Медвідь, В.Ю. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. / В.Ю. Медвідь, Ю.І. Данько, І.І. Коблянська. – Суми : СНАУ, 2020. – 220 с. 11. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
<p>Локація та матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Навчальні та мультимедійні аудиторії, проектор</p>
<p>Семестровий контроль</p>	<p>Іспит, білети</p>
<p>Викладач(і)</p>	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div> <p>Богдан Михайло Михайлович Посада: науковий співробітник лабораторії інновацій та трансферу технологій Науковий ступінь: кандидат сільськогосподарських наук Вчене звання: Профайл викладача: https://orcid.org/0000-0002-4786-8558 Тел.: +380964347729 E-mail: b_mi@ukr.net, bohdan_m@imv.org.ua</p> </div> </div>
<p>Оригінальність навчальної дисципліни</p>	<p>Авторський курс</p>